

UDENRIGSMINISTERIET

EUK, j.nr. 400.A.5-0-0
Den 14. marts 2012

Rådsmøde (udenrigsanliggender, herunder forsvar) den 22.-23. marts 2012

SAMLENOTAT

4. Sahel.....	2
----------------------	----------

4. Sahel

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Med baggrund i en orientering om seneste udvikling forventes Rådet at drøfte den politiske, sikkerhedsmæssige og humanitære situation i Sahel-regionen. Derudover forventes Rådet at blive orienteret om status for gennemførelsen af EU's Sahel-strategi ét år efter dens vedtagelse. Der forventes vedtaget rådskonklusioner.

2. Baggrund

Situationen i Sahel-regionen (primært Mauretanien, Mali, Niger og Tchad) er yderst vanskelig. Landene står over for en bred vifte af udfordringer, der på det seneste er blevet yderligere forstærket af Libyen-konfliktens negative effekt på de sydlige nabolande.

Alle landene kan karakteriseres ved en række tendenser, der kan skabe skrøbelige situationer, herunder manglende inkluderende økonomisk vækst, høj befolkningstilvækst, klimatiske udfordringer og ørkenspredning. Dertil kommer, at alle landene, men især Mali og i mindre grad Niger og Mauretanien, står over for store sikkerhedsmæssige udfordringer fra terrornetværket Al Qaida i Islamisk Maghreb (AQIM), kriminelle netværk (menneskesmugling, narkotikasmugling og kidnapninger) og en genopblussen af tuareg-opstanden i det nordlige Mali.

Regionens problemer rækker ud over de direkte berørte lande og har internationale konsekvenser. Regionen er således i stigende grad kommet på den internationale politiske dagsorden.

De sikkerhedsmæssige udfordringer er især siden 2007 blevet betragteligt forværret. Dette skyldes bl.a. øget terrorvirksomhed med aktiv tilstedeværelse af AQIM. AQIM har i de seneste år "specialiseret sig" i bortførelse af vesterlændinge, men har også samtidig gennemført regulære angreb på lokale sikkerhedsstyrker. Derudover er der noteret en massiv stigning i organiseret kriminalitet i området i form af smugling med bl.a. narkotika og våben samt menneskehandel med især kvinder og børn. Disse aktiviteter finder sted i Sahels uvejsomme og svært kontrollerbare enorme ørkenområder. Disse tendenser er senest blevet yderligere forværret af Libyen-konflikten. Op mod 300.000 personer er vendt hjem til Mali, Niger og Tchad fra Libyen, hvor de har været gæstearbejdere. Der er allerede konkrete beviser på, at visse – ganske vist et fåtal - af de mange hjemvendte, herunder ekskombattanter, nu udgør en destabiliserende faktor. Samtidig er der bekymring for, at de mange våben i omløb i Libyen falder i de forkerte hænder, herunder AQIM, der hovedsageligt holder til i det nordlige Mali. Et konkret eksempel på den destabiliserende effekt af de hjemvendte ekskombattanter er den nylige genopblussen af tuareg-opstanden i det nordlige Mali, der især skyldes de mange tilbagevendte tidligere Gadaffi-støtter fra Libyen, dels at Malis regering er ganske svag. Vendes denne udvikling ikke, kan udviklingsindsatser, herunder EU's og danske, i Mali og Niger blive negativt berørt, hvilket yderligere kan undergrave stabiliteten.

Selv om fødevaresituationen ofte er vanskelig i regionen, så er den i år yderligere forværret. I Sahel-regionen er der i dag 11 millioner mennesker i farezonen, herunder 1 million fejlernærede

børn. Udover at tilbyde fødevarebistand til de berørte, arbejdes der også i EU for at sikre en større modstandskraft over for nye fødevarekriser i de berørte lande.

Krisen i det nordlige Mali har tilføjet ca. 120.000 fordrevne til områder, som allerede lider under fødevarekrisen. Libyen-konflikten har også svækket mange familiers modstandskraft over for fødevarekrisen, da de tilbagevendende gæstearbejdere, der i mange tilfælde har fungeret som forsørgere for familierne i deres hjemlande, ikke længere kan sende remitter til de i forvejen fattige lande.

Regeringen har ved udgangen af 2011 afgivet tilsagn på 15 mio. kr. til såvel Verdensfødevareprogrammet som UNICEF med henblik på at støtte de to organisationers indsats i Sahel-regionen.

Ingen af landene er selvstændigt i stand til at håndtere disse udfordringer og har derfor behov for international bistand. Og da den regionale koordination i dag er mangelfuld, forsøger man fx fra EU's side at fremme en regional tilgang. EU vedtog i foråret 2011 – med et aktivt dansk engagement – en Sahel-strategi. Strategien bygger på fire hovedpræmisser: 1) Udvikling og sikkerhed i Sahel-området kan ikke adskilles. Øget sikkerhed er en forudsætning for udvikling og dermed fattigdomsbekæmpelse; 2) Der skal sikres et øget regionalt samarbejde. I dag har AQIM opnået noget, der kunne ligne et frirum i det nordlige Mali; 3) Akut behov for kapacitetsopbygning i alle Sahel-landene; og 4) EU har en vigtig rolle at spille i forhold til at stimulere den økonomiske vækst og dermed sikre øget stabilitet.

I Sahel-strategien sigtes mod projekter inden for udvikling, god regeringsførelse og konfliktløsning. Tiden er nu inde til en hurtig gennemførelse af handlingsplanerne med tæt kontakt til både de nationale myndigheder og de øvrige udviklingspartnere. Derfor er der også blandt EU-medlemsstaterne bred enighed om, at Kommissionen snarest muligt bør gennemføre de konkrete initiativer under EU's Sahel-strategi.

Som en konkret opfølgning på Sahel-strategien har EU's Fælles Udenrigstjeneste udarbejdet et forslag til krisestyringskoncept for en mulig ny civil EU CSDP-mission i Niger. Den Fælles Udenrigstjeneste gennemførte således i januar 2012 en mission i Niger for at se nærmere på mulighederne for at etablere en ny krisestyringsmission. Det blev bekræftet, at der var et stort behov for en sådan mission i Niger ikke mindst i lyset af sikkerhedsmæssigt ”spill over” fra det sydlige Libyen, det nordlige Nigeria samt den forværrede sikkerhedssituation i Mali.

Missionen, der i givet fald vil være en civil mission, foreslås at skulle fokusere på rådgivning, træning og kapacitetsopbygning inden for sikkerheds- og retssektorerne i samarbejde med sikkerhedsmyndighederne, herunder bl.a. politiet og gendarmeriet. Det er endnu ikke angivet, hvor stor missionen forudses at være, men der lægges indledningsvis op til et to-årigt mandat med et strategisk review efter et år. Det er endnu for tidligt at sige noget om mulighederne for eventuelle danske bidrag, der vil afhænge af, hvilke kompetencer der mere præcist efterspørges.

Eksisterende danske programmer understøtter allerede målsætningerne i EU's Sahel strategi. I Burkina Faso fx gennem programmer for god regeringsførelse med fokus på menneskerettigheder og decentralisering.

3. Formål og indhold

Med baggrund i en orientering om seneste udvikling forventes Rådet at drøfte den politiske, sikkerhedsmæssige og humanitære situation i Sahel-regionen. Derudover ventes Rådet at blive orienteret om status for gennemførelsen af EU's Sahel-strategi ét år efter dens vedtagelse. Der forventes vedtaget rådskonklusioner.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinancerne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet. Fsva. en mulig EU CSDP mission vil de fælles aspekter blive dækket inden for det eksisterende budget for den Fælles Udenrigs- og Sikkerhedspolitik, mens bidragende lande forventes at stille personale til rådighed for missionen.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes fortsat generel opbakning til EU's aktive engagement i regionen, herunder opbakning til en snarlig gennemførelse af de konkrete projekter under EU's Sahel-strategi.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen vil under drøftelserne i Rådet arbejde for at sikre en generel opbakning til EU's aktive engagement i regionen, herunder opbakning til en snarlig gennemførelse af de konkrete projekter under EU's Sahel-strategi.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt for Folketingets Europaudvalg til orientering den 18. marts 2011.